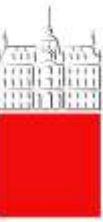

Проф. Др. Драги Димитриевски

Проф. Др. Емил Ерјавец

ЕУ и Заедничката земјоделска политика

Европската Унија

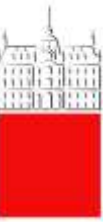
Што е Европска Унија?

- Не постои друга таква организација во светот.
- Комплесен збир од институции, формални и неформални правила и норми.
- ЕУ институциите добиваат на важност во споредба со институциите на државите членки.
- Донесувачи на одлуки на национално ниво и на повеќе нивоа.
- Различно ниво на преговарања и прилагодувања на интереси.

САР систем за донесувања на одлуки.

- „Мајката“ на процесот за интеграција на ЕУ.
- Конкретни правила и норми.
- Техничка „Византиска“ комплексност.
- „Клубскиот“ и „Гето“ менталитет и моќ.

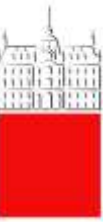

Европска Унија – Статус

- Европската Унија (ЕУ) е меѓувладина и наднационалана унија на 28 демократски земји членки.
- Името ЕУ беше утврдено во 1992 година со Договорот за Европска Унија (Договорот од Маастрихт). Многу од одликите на Европската Унија постоеја и пред таа дата преку повеќе претходни врски, кои датираат од 1951.
- Членките (Земји Членки) имаат пренесено значителен суверенитет, повеќе од било која не-суверена регионалана организација.
 - Во одредени области ЕУ почнува да се здобива со одлики на федерација или конфедерација.
 - Сепак, во однос на правото, земјите членки остануваат господари на Договорите:, што значи дека Унијата нема моќ да пренесе дополнителна власт без нивна согласност преку понатамошни меѓународни договори.
 - Во многу области земји членки релативно малку се имаат откажано од националниот суверенитет, особено во клучни области од национален интерес како што се надворешните односи и одбраната.
 - Поради оваа единствена структура наједноставно е да се класифицира Европската Унија како *sui generis* (единствен) ентитет и да се остави на тоа.

Европска Унија – Историја

Историски корени на Европската идеја за Обединета Европа:

- Антички филозоф како Аристотел
- Римска Империја.
- Франкската Империја на Карло Велики и Светата Римска Империја.
- Царинската унија во 1800тите под Наполеон.
- **Воено покорување на нации поротив нивна желба, кое води до нестабилност;**
- Мирно обединување преку соработка и еднаквост на членство беше направено од пацифистот Виктор Иго во 1851

■ Катастрофите од Првата и Втората Светска Војна доведоа до првите институционални предлози и чекори, (водени од одлучноста повторно да се изгради Европа и да се елиминира можноста за друга војна).

- Формирање на Европска заедница за Јаглен и Челик од (Западна) Германија, Франција, Италија и Бенелукс земјите. Ова беше постигнато со Парискиот Договор, потпишан во април, 1951 година, и стапи на сила во јули, 1952 година.

■ Првата целосна царинска унија првично беше позната како **Европска Економска Заедница:**

- Основана со Римскиот Договор во 1957 година и имплементирана на 1 јануари 1958 година.

■ Ова подоцна се смени на Европска Зедница која е сега „првиот столб“ на Европската Унија создадена со Договорот од Мастрихт. ЕУ еволуираше од трговско тело во економско и политичко партнерство.

Европска Унија – Единствен Пазар

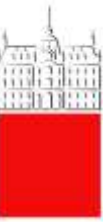

Многу од политиките на ЕУ се однесуваат на развојот и одржувањето на ефективен единствен пазар. Значителни напори беа направени за да се создадат хармонизирани стандарди создадени за да донесат економска корист преку создавањето на поголеми, поефикасни пазари.

Внатрешни политики

- Евро банкноти
- Слободна трговија на производи и услуги меѓу Земјите членки.
- Заеднички закон за конкурентност на ЕУ кој ги контролира анти-конкурентните активности на компании и Земји Членки (преку режимот за Државна Помош).
- Шенгенскиот Договор дозволи отстранување на внатрешни гранични контроли и хармонизација на надворешни контроли меѓу Земјите Членки.
- Слобода за жителите на нејзините Земји Членки да живеат и работат било каде во ЕУ.
- Слободно движење на капитал меѓу Земјите Членки.
- Хармонизација на регистрациите на заштитни жигови registrations.
- Евروزона, област со единствена валута со евро и Монетарна Унија.

Европска Унија – Единствен Пазар (продолжение)

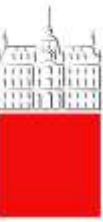
- Голем дел од координацијата на политиката за средина преку Унијата.
- Заедничка Земјоделска Политика и Заедничка Политика за Риболов.
- Заеднички систем за индиректно одданочување, ДДВ, како и заеднички царински служби и акцизи на различни производи.
- Финансирањето на развојот на сиримашни региони — фондови за структура и кохезија, како и финансиска помош за вонредна состојба — фондот за солидарност.

Надворешни политики и Воена сила

Заеднички надворешен царински тарифен систем, заедничка позиција во преговорите на меѓнародната трговија.

- Финансирање на програми во земјите кандидати и други земји од Источна Европа, како и помош за многу земји во развој, преку програми како што се Phare, TACIS, ISPA.
- Основањето на заедница за енергија со единствен пазар преку Договорот на Југо-Источна Европа за Заедницата на Енергија.
- Основањето на единствен пазар за воздухопловна зона.
- Основањето на Европска Агенција за Одбрана.

Европска Унија – Единствен пазар (продолжение)

■ Соработка и хармонизација на други области

- Слобода за државјани на ЕУ да гласаат локалните владини избори и на изборите за Европски Парламент во секоја земја членка.
- Соработка во работи поврзани со криминал, вклучувајќи заедничко разузнавање, спогодба на заедничка дефиниција за криминални прекршоци.
- Заедничка надворешна политика
- Заедничка безбедносна политика.
- Заедничка политика за азил и имиграција.
- Заедничко финансирање на истражувања, преку Рамковни Програми за Истражување и Развој на Технологија.

Институции во ЕУ?

– краток преглед

граѓански
услуги/
извршна
функција

Комисија <http://europa.eu.int/comm/>

извршна
функција/
легислатива

Совет <http://ue.eu.int>

легислатива

Парламент
<http://www.europarl.eu.int/>

судство

Суд <http://curia.eu.int/>

Европскиот Совет се состои од шефови на држави или влади, претседател на Европскиот Совет и претседател на Комисијата.

- Оваа институција е различна од **Советот на ЕУ** и Советот на Европа (неповрзани меѓународни организации).
- Претседателот на Европскиот Совет, во моментот **Donald Tusk**. Неговата примарна одговорност е подготвување и водење на состаноците на Советот.

Дискусија и одлуки во врска со клучни прашања и насоки на ЕУ:

- Пр.: проширување, воведување на евро, буџет, договори.
- Институција со силна политичка моќ.

Вообичаено, во просек се одржуваат четири/пет Европски Совети годишно.

Земјоделството е често прашање на агендата:

- Финансиски аспекти; Проширување

Совет (на Европска Унија)

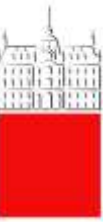
■ Главната правна институција на ЕУ. Составена е од министрите на владите од секоја земја, членка на ЕУ. Најчесто се нарекува само „Советот“ или „Советот на министри“.

■ Претседател на Советот е Министер од државата којашто во моментот претседава со Советот на Европска Унија.

- Лидери на ЕУ за време на претседателството (6 месеци)
- Поставување на агенда, свикување и водење на состаноците, важна улога!
- Огромна одговорност и товар за земјите членки
- Обврзани со интересите на ЕУ; сепак, националните интереси се важни
- **Работни јазици** на советот се англиски, француски и германски јазик.

■ **Легални (правни) и политички одлуки се носат по предлог на Комисијата.**

Совет– Земјоделство

Месечни обврски за министрите за земјоделство на земјите членки

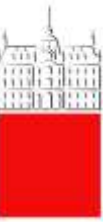
„Маратонски состаноци“

- во врска со поставување на политиката(институционани цени, реформи на ЗЗП)
- „клубска атмосфера“
 - За многу политички, ментални и интересни односи
 - Независни одлуки (неконтролирани од други членови на владата)
 - Моќта на големиот буџет на ЗЗП
 - Значајна улога на претседателството (различна ефикасност на одговорните министри)!

Советот со години беше воден од Француско-Германско партнерство.

- Конзерватизмот и протекционизмот како главна идеологија
- Голем број на министри гледаат на Советот како на средство за поддршка на нивните земјоделци: да се вратат од состанок со полна торба пари

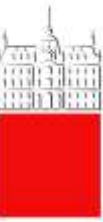

Европска Комисија (ЕС)

- ЕС е **извршно** тело на ЕУ. Има моќ на иницијатива.
- Голем број на паралели со правилата на националната влада. Нејзината примарни улога е:
 - да предложува и имплементира легислатива
 - Само Комисијата има авторитативно право да *иницира* легислатива
 - Комисијата преговара во име на ЕУ, во врска со меѓународни трговски договори (во **Светската трговска организација**) и други меѓународни договори.
- Се состои од 29 комесари, еден од секоја земја членка, поддржани од административно тело од неколку илјади државни службеници поделени во оддели наречени **Генерални (општи) Директорати (DG)**.

Европска Комисија – комесари

- Претседателот е најискусно политичко лице.
- Останатите комесари се поставени од земјите членки во договор со претседателот, којшто мора да ја определи улогата на секој комесар.
- Комисијата работи на највисоко техничко ниво, но делува политички.
 - Комесарот е одговорен за одделни делови на политиката на ЕУ (земјоделство).
 - Активности: надгледување на ситуација, изготвување на нацрт легислатива на комисијата и политичките предлози, мониторирање на административната работа
 - Одлуките се носат на состаноци на комисијата (Колегиуми), во согласност со принципот на мнозинство.

Европска Комисија – Директорат за земјоделство (DG Agriculture)

Земјоделски комесар

- Значајно влијание врз одлуките и процесот на одлучување, особено од страна на историски лица (Mansholt, MacSharry, Fischler).
- Воглавно доаѓаат од помалите земји членки.
- Лобирања за земјоделците? Лобирања за заштита на ЗЗП, како и за реформи. Барање на заеднички позиции.

Генерален (општ) директорат за земјоделство (DG Agri)

- Втор најголем директорат
- Директоратот главно е под влијание на поголемите земји членки (F, Sp, D).
- Францускиот е неформално работниот јазик, затоа вообичаено има лице од т.н. “романски (романска група на јазици)” на земји членки.
- Силна аналитичка и стратешка работа (стратегии, анализи).

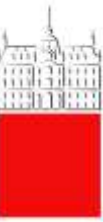
ЕП е парламентарно тело на ЕУ, директно избран од граѓаните на ЕУ, на секои пет години.

- Заедно со Советот, ЕП ја претставува правната рамка на институциите на Унијата: горниот и долниот дом на дводомниот правен систем.
- ЕП неможе да иницира легислатива, но може да дава амандмани или вето...
- ЕП исто така е супевизија на Комисијата. Во случај парламентот да прифати предлог за гласање доверба, целата комисија треба да отстапи.
- Има право да го контролира и буџетот на ЕУ.
- Правната моќ на ЕП се зголемува со промените во последните Договори.
- Состаноци на две локации: Стразбург и Брисел.

ЕП се состои од неколку Комисии

- **Комисијата за земјоделство и рурален развој** многу пати има различно мислење во однос на советот и/или ја поддржува Комисијата.

Заедничка земјоделска политика (САР)

Заедничка земјоделска политика (САР):

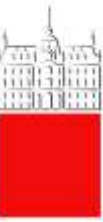
- Една од неколкуте комплексни политики кои се извршуваат само на ниво на ЕУ
- По пристапувањето во ЕУ е крајот на националниот суверенитет во земјоделската политика
- Комбинација од силна внатрешна конкуренција, делумна заштита на границите, и големи буџетски средства
- 40 години на специфичен развој
- 40 % (и повеќе) од актуелниот буџет на ЕУ
- 75 % од годишните правни текстови

Кои се главните карактеристики на развојот на САР?

Кои се економските и другите влијанија на оваа политика на ЕУ?

Која е иднината на САР?

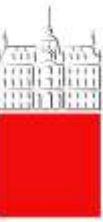

Историски корени

Поддршка за земјоделството – традиција пред ЕЗ/ЕУ:

- Германија: повисоки тарифи уште од 19-ти век
 - Одговор на зголемувањето на меѓународната трговија (евтин увоз на житарици од САД)
 - Зголемување на побарувачката од растечката градска популација
- Франција го следеше и како аграрен извозник разви екстензивен заштитнички пристап
 - Филијали за извоз, интервенции на пазарот, централна администрација
- Велика Британија го сочува либералниот став, Холандија и Данска го реструктурираа земјоделството (модерна технологија во сточарството, технолошки развој)
- Важност на обезбедување со храна во кризни ситуации (1-ва и 2-ра Светска војна, “Големата рецесија”, “Студената војна”)¹⁷

Цели

Римскиот Договор (1958) – Цели:

- Зголемување на продуктивноста
- Доход за руралните жители/фармери
- Стабилизација на пазарот
- Обезбеденост со храна (независност)
- Прикладни цени за потрошувачите

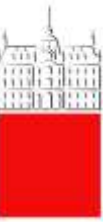
■ Целите остануваат непроменети досега!

■ Конфликти помеѓу целите

Цел на аграрната политика на РМ

- ⇒ Целта е дефинирана во Законот за земјоделство и рурален развој (ЗЗРР)
- ⇒ Целите на националната земјоделската политика на Република Македонија се насочени кон:
 - ⇒ обезбедување на стабилно производство на квалитетна и поевтина храна и обезбедување на населението со доволни количини храна,
 - ⇒ зголемување на конкурентната способност на земјоделството,
 - ⇒ обезбедување на стабилно ниво на доход на земјоделското стопанство,
 - ⇒ одржлив развој на руралните подрачја и
 - ⇒ оптимално искористување на природните ресурси со почитување на начелата за заштита на природата и животната средина.
- ⇒ Целите не се разликуваат од целите на CAP

Пресвртници во САР

- I. **Оддржување на цени (1962-1983)**
- II. **Поддршка на инпути (1984-1992)**
- III. **Директно плаќање (1993-2004/6)**
- IV. **Одвојување на директната помош (единствени плаќања) (2005/7-2013)**

40 годишна еволуција на САР

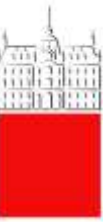
Продуктивност →

Конкурентност →

Константност →

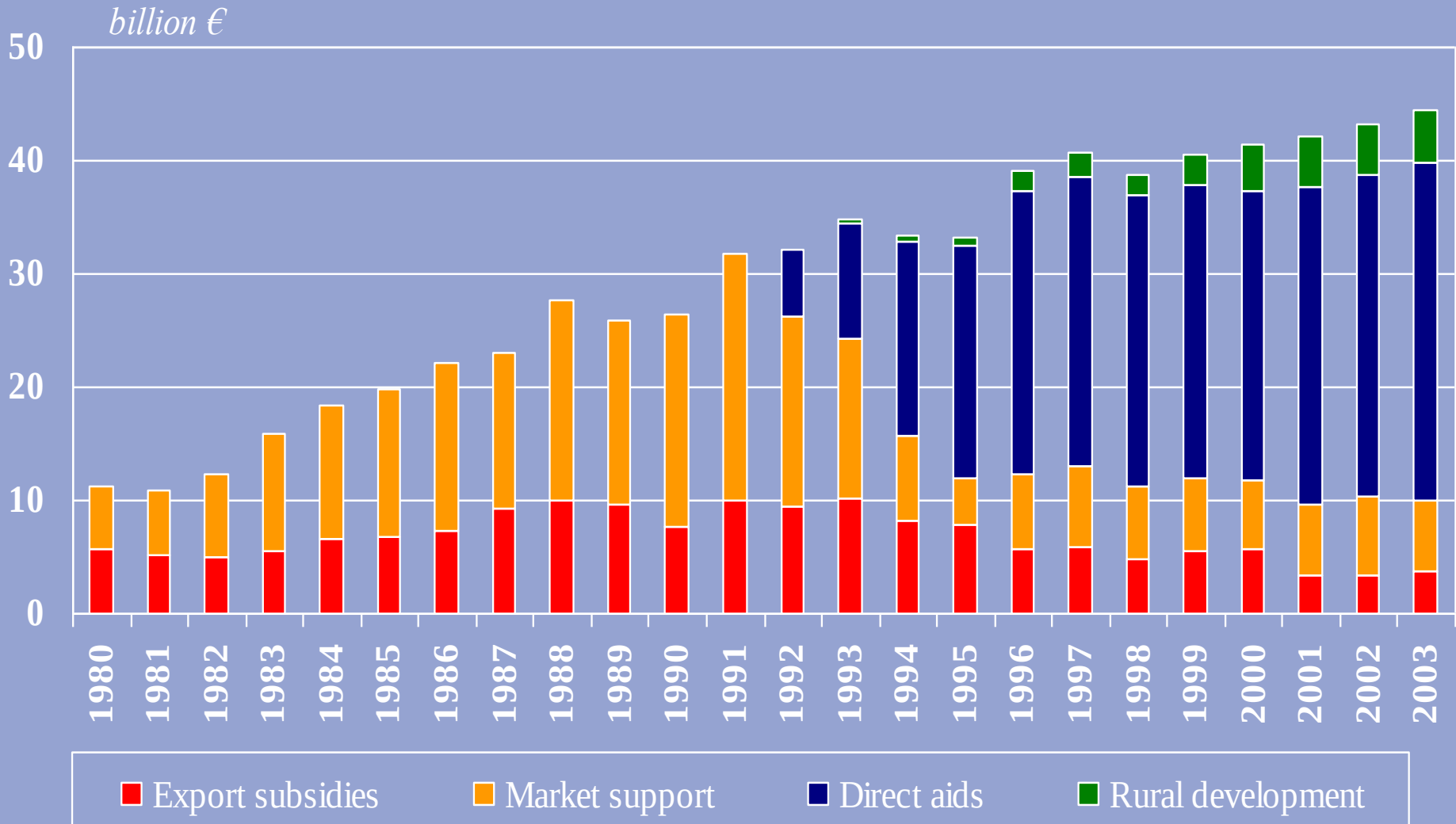
Раните години (1960-ти)	Кризните години (1980-ти)	Реформата 1992	Агенда 2000	ЦАП реформа 2003
Безбедна храна Подобрување на продуктивнос та Стабилизира ње на пазарот Подобрување на приходот	Преголемо производств о Зголемени трошоци Меѓународно разгранувањ е Структурни мерки	Намалени вишоци Животна средина Стабилизира ње на приходите Стабилизира ње на буџетот	Продлабочува ње на реформата Конкурентност Рурален развој	Пазарно ориентирање Грижа за потрошувачите Приход на фарми Рурален развој Животна средина

Карактеристики на САР

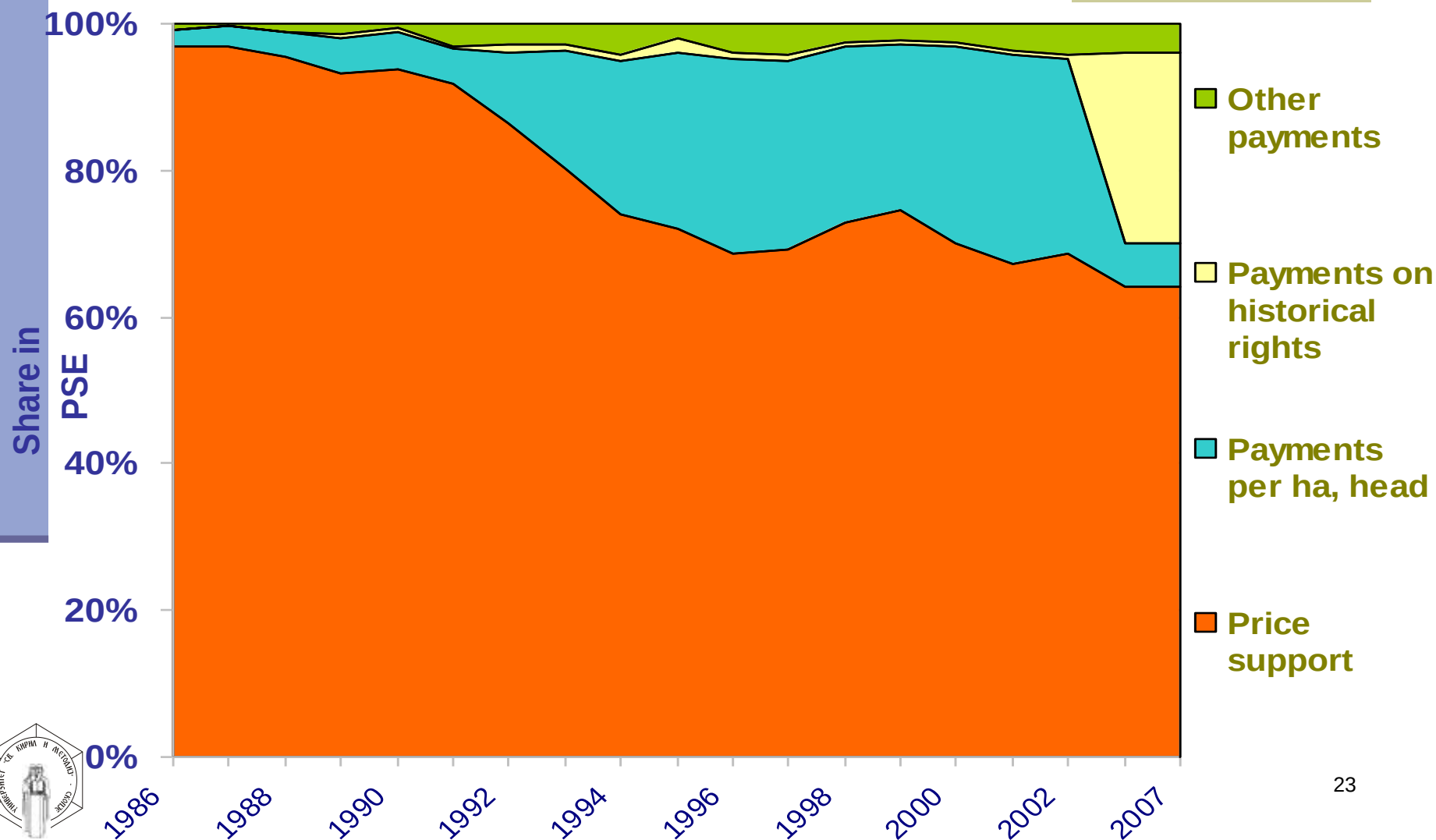
Развој на трошоците на САР

Карактеристики на САР

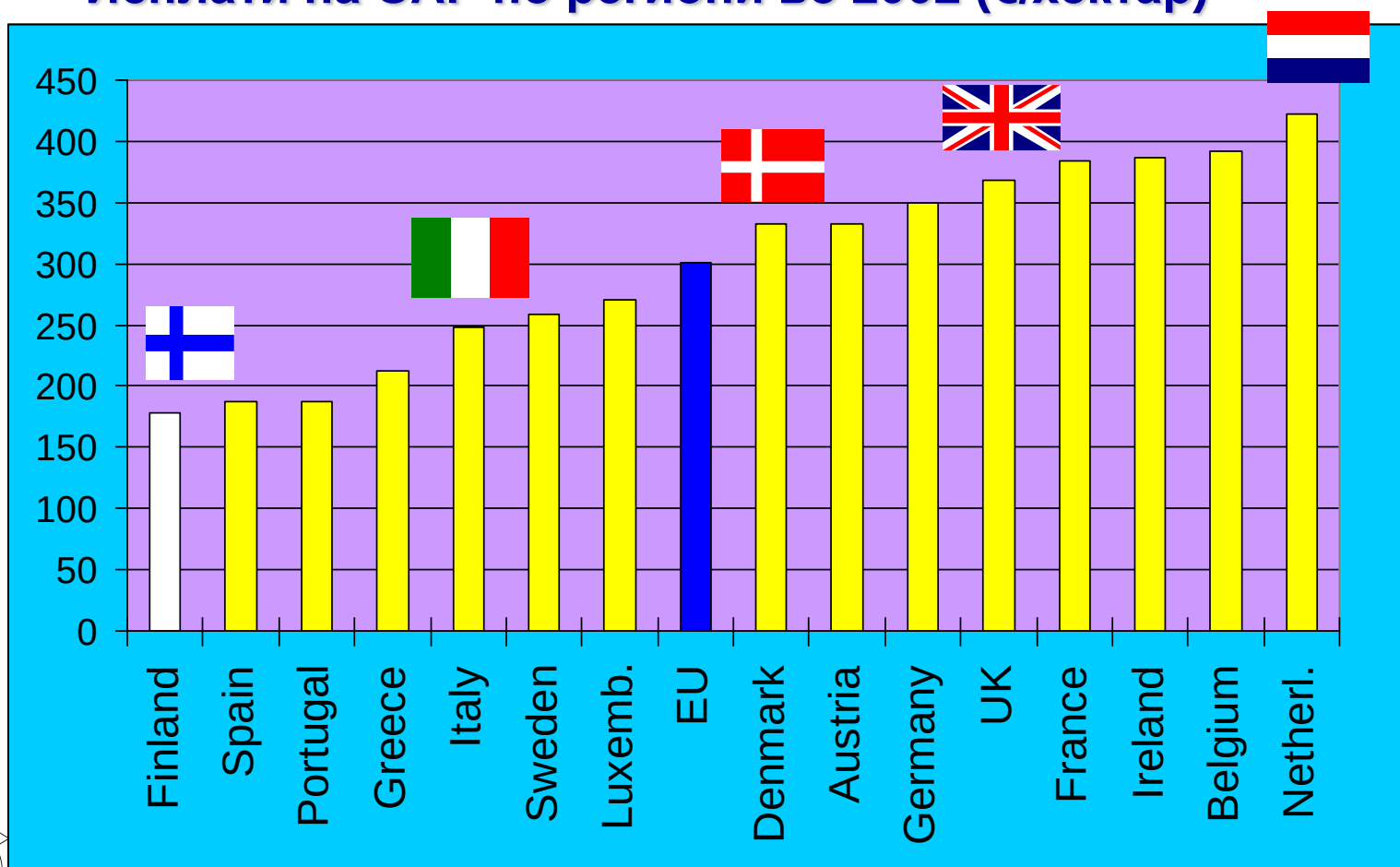
ЕУ-15: Промени во структурата на помошта за земјоделието

Карактеристики на CAP

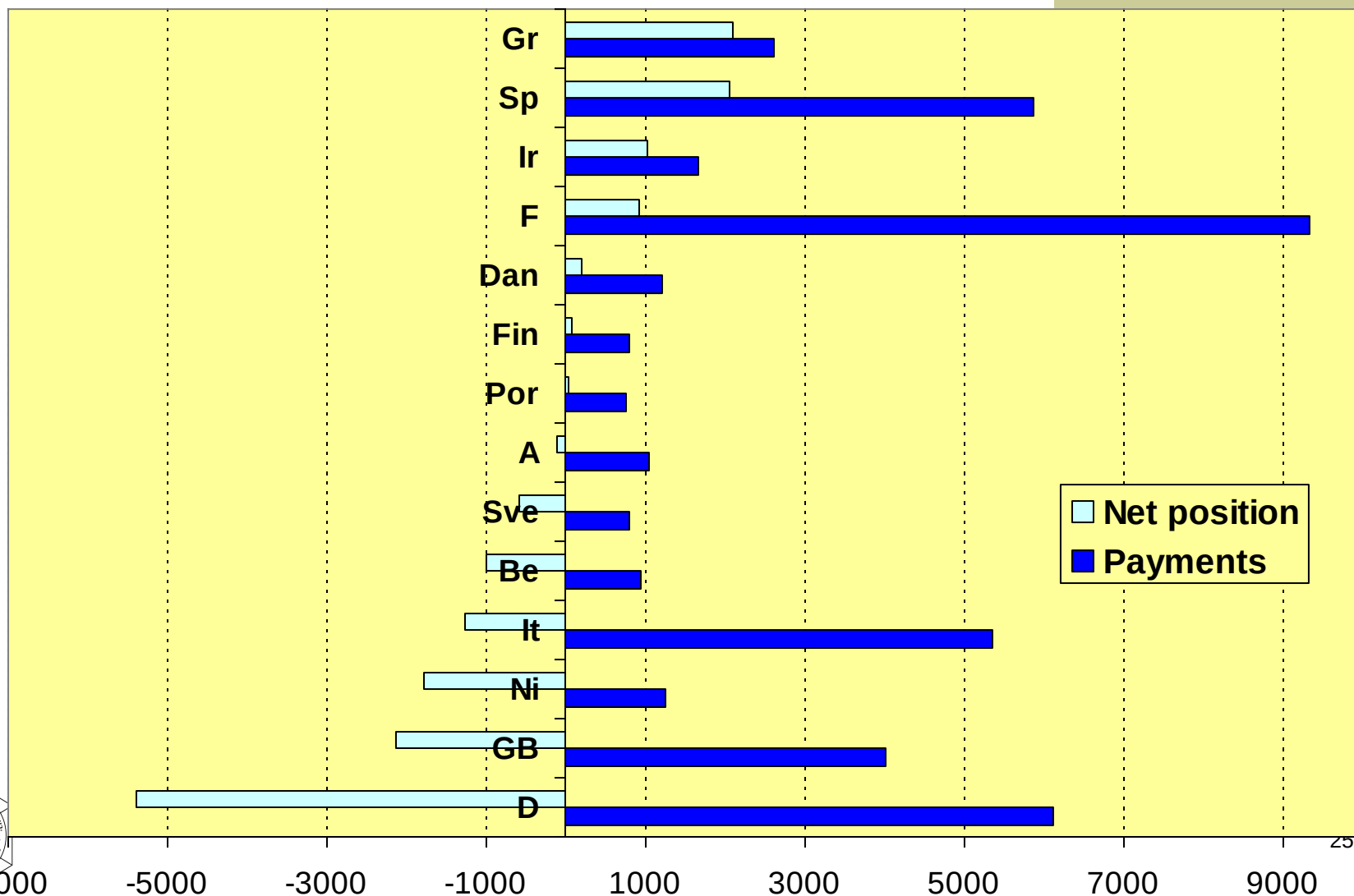
Исплати на CAP по региони во 2002 (€/хектар)

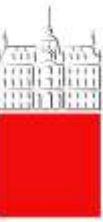

Карактеристики на САР

Нето позиција на буџетот, ЕУ-14, 2002 (мил. €)

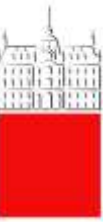

Национален интерес во земјоделство

Зависи од:

- Општа позиција на нето буџетот во однос на ЕУ:
 - Нето плаќачи: D, Ni, UK, It, Swe, B
 - Неутрална позиција: A, Lux, F, Fin, DK
 - Нето примачи (корисници): Ir, Por, Sp, Gr, новите 3Ч
- Моќ на националните фармерски организации и влијанието на руралните гласови на државните избори
 - Многу јаки: F, D, B, Lux, Irl, Sp,
- Моќ на аграрната бирократија:
 - Многу јака: F
- Општа економска важност на земјоделството:
 - Многу јаки: F, Ni, Dk, Irl, Pol, Hun

Национални Интереси за САР

4 земи членки ориентирани кон реформи (анти-САР)

- GB (цени, буџет)
- Dk, Ni (буџет, ефикасни производители)
- Swe (буџет, либерална ориентација)

7 конзервативни (про-САР)

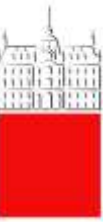
- F (буџет, политика на моќ, интереси на фармите, пазар)
- Irl (извоз, буџет),
- B, Lux (интереси на фармите)
- Sp, Por, Gr (буџет)

4 со позиции кои се менуваат (менталитет кој се менува)

- D (буџет, потрошувачи)
- A, Fin (про-реформа, но за буџет)
- It (нестабилни и не-стратешки влади)

Нови Земји Членки?

Иднината на САР

Либерализација на пазарот:

- укинување на извозните субвенции
- значајно намалување на заштитата од увоз
- практично крај на интервенциите на пазарот и на мерките за управување со ресурси
- безбедносни мерки (при промена на пазарот)?

Единствени плаќања по региони

Денационализација на политиката (главна улога имаат земјите членки)?

Поврзување на директните плаќања со политиката за развој на рурални средини?

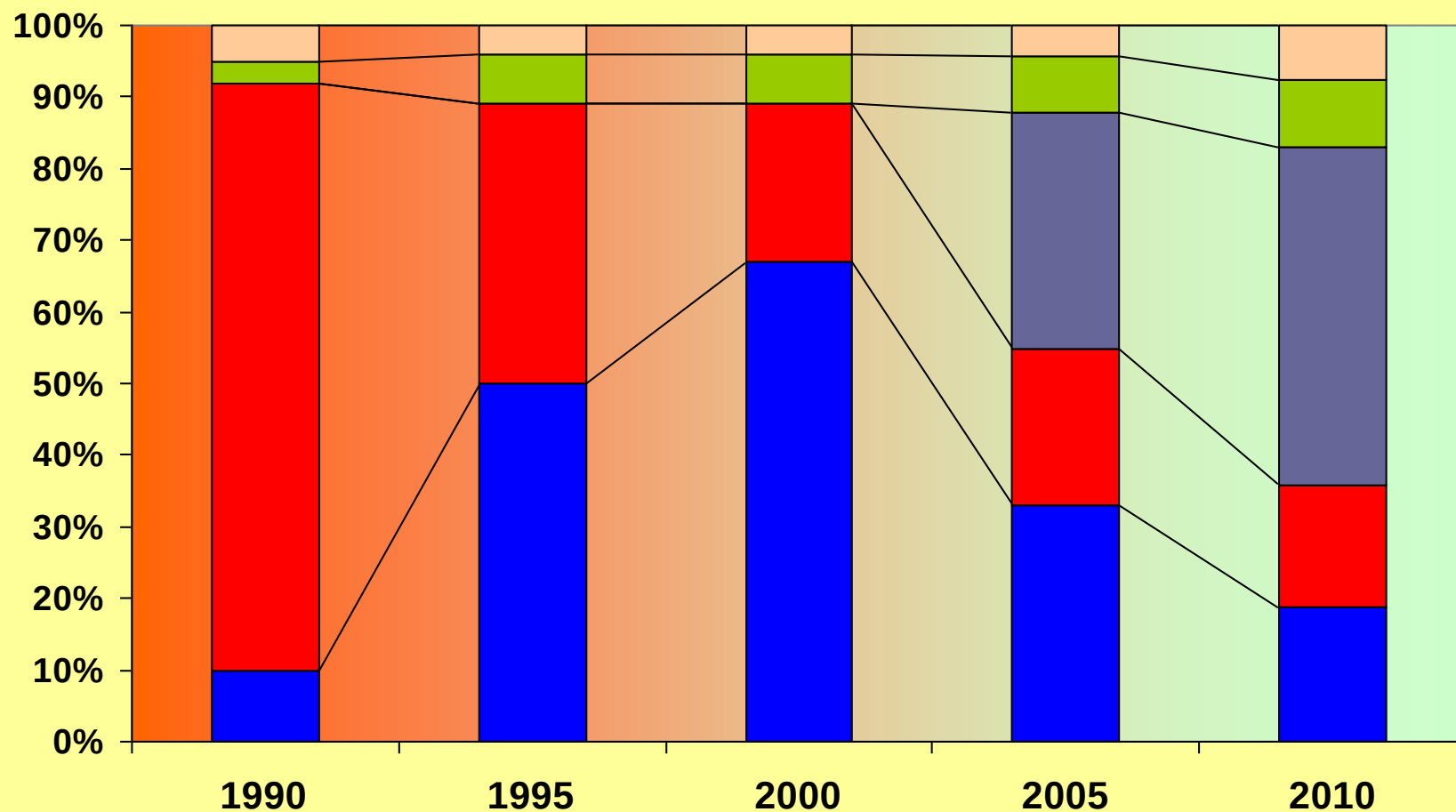
Развој на руралните средини клучен во аграрната политика

Намалување на буџетските ресурси

Табела: Удели на различни инструменти во аграрниот буџет на ЕУ

■ Direct payments

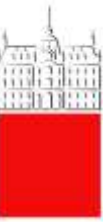
■ Price support instr.

■ Historical entitlements

■ Envrionmental payments

■ Agr.structural support

Европски модел во земјоделството

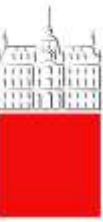
Со САР реформите во 90-тите се разви нов начин на размислување во политиката (главно од страна на Комисијата). Различни изрази, а исто значење:

- Европски модел во земјоделството
- Одржливо земјоделство
- Еко-социјален концепт на земјоделската политика
- Мулти-функционалност на земјоделството.

Земјоделството, покрај економската добивка, обезбедува и бенефиции надвор од него, поврзани со животната средина, пејзажот, руралниот развој, социјалната структура. The theory of externalities:

- Во економијата, **надворешниот ефект** е несакан ефект од една активност која има последици врз друга активност, но не влијае на пазарната вредност. Надворешниот ефект може да биде или позитивен, кога се создаваат придобивки надвор од сферата на дејствување, или негативен, кога се соодаваат трошоци од пазарните активности.

Оддржлив развој во земјоделството?

Оддржливиот земјоделски развој вклучува три главни цели:

- грижа за заштита на животната средина,
- профитабилност на фармите,
- и земјоделски заедници во развој (рурални средини).

Политика за развој на руралните средини

Политика за развој на руралните средини

Важноста на политиката за развој на руралните средини

- Во ЕУ-25, 90% од територијата се рурални области и таму живее повеќе од 50% од популацијата!
- За да се заштитат руралните области не е доволно само земјоделството.

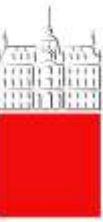
Ова е национална политика на законската рамка и приоритетите на ЕУ!

- Во 2005, беше донесена регулатива на Советот бр. 1698/2005 за развој на руралните средини
- ЕУ ги ко-финансира националните програми со значајни средства.
- Со регулативата на ЕУ поставени се и видовите на мерки.
- Сет од обврзувачки и комплексни правила за програмирање и имплементација на мерките.

Цели на политиката:

- Зголемена конкуренција во секторот на земјоделството
- Подобрување на состојбата на животните средини и руралните области
- Подобрување на егзистенцијата и економската разновидност во руралните области

Процес на прилагодување и зачленување во ЕУ

■ Земја пристапничка во ЕУ мора да направи промени (сакала или не, порано или подоцна, подобро е што е можно побрзо), во правниот систем, институциите, политиката, вредностите и концептот на земјоделството.

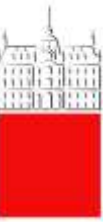
■ Неопходни се радикални реформи, стратешки планови и аналитичка поддршка:

- да не се потцени значајноста и товарот на преговорите за пристапување во поглавјето земјоделство
- Пристапувањето е неопходен пат кој води кон модернизација на земјата и општеството...
- треба да се направат големи жртви и напори...

■ Што всушност значат процесот на пристапување и задачите во земјоделството?

■ Можеме ли да научиме нешто од претходното проширување?

Агенда за пристапување

(нормален процес)

1-2ра година: Апликација, прашања, мислење

3-5та година: Почеток на преговори “надгледувања и состојба за преговори”

- надгледувања: аналитичка споредба на *acquis* (разлики, постапка на регулирање, преговарачки цели)
- состојба за преговори; обврски за имплементација (Национален план за усвојување на *acquis*), малцински барања во однос на потценување и транзициони периоди, ништо поврзано со квоти и финансиски работи.

6та година: “Краен финансиски процес”

- финансиска состојба на ЕУ
- политичко договарање за проширување
- технички средби на контингенти, развој на руралните области, дополнителни плаќања

7-8ма година: Подготовки за пристапување

